

Langetermijnperspectief

met betekenis, visie en praktisch repertoire

Sezen

We zijn best tevreden, maar het gevoel dat van alles achteruitgaat dringt zich steeds vaker op. Opwarming van het klimaat, milieuvervuiling, problemen van het boerenland, achteruitgang van de natuur. Of neem overheidsbeleid en systemen in organisaties waarin mensen verdwalen en niet geholpen worden. Of schoolresultaten en zorg die steeds vaker achteruitgaan.

Het is een toestand die we niet snel kunnen veranderen en toch is dat precies wat we willen. Individueel kun je je best doen, door bijvoorbeeld duurzamer te leven en mensen om je heen te helpen. Wat je doet en besluit is van grote betekenis in je eigen directe omgeving, maar zet het maatschappelijk gezien zoden aan de dijk?

In onze maatschappij hebben we organisaties, politiek en overheden die dingen voor ons regelen die we zelf onderling niet voor elkaar krijgen. Ze beheren en besturen een infrastructuur van systemen, producten, regels en ordening die zo'n eigen leven is gaan leiden dat mensen daarin als middel en actor worden beschouwd, en de natuur als consumptieartikel. De problemen die dat oplevert leiden tot aanzwellende politieke dossiers die als hete kolen van het ene kabinet naar het volgende worden doorgeschoven. Maar zelfs de zwaarste juridische, wetenschappelijke, politieke en bureaucratische middelen bieden geen oplossing. Er worden voortdurend plannen en projecten aangedragen, maar in essentie blijven we op de weg zitten waar we al zaten.

Hoe komt dat? Politici, ambtenaren en bestuurders van organisaties zien de problemen vanuit hun functie wel, maar geven er anders betekenis aan dan mensen die de problemen *live* in hun eigen omgeving meemaken. In bestuurlijke en bedrijfsmatige aanpakken staan systemen en bedachte ordening centraal, en niet de voortdurende wisselwerking en verandering die mensen ter plekke met elkaar en hun omgeving ervaren. In die wisselwerking leren ze in de loop van de tijd welke acties en besluiten goed voor de omgeving en voor henzelf uitpakken, en welke niet. Die wisselwerking ontbreekt in de infrastructuur van overheden, politiek en organisaties. Daar wordt top-down gewerkt vanuit doelstellingen. Zo kon geen organiserend

vermogen ontstaan waarmee mensen ondersteund worden om bottom-up de wisselwerking met hun lokale omgeving gezond te houden en toekomstperspectief te ontwikkelen.

Dit levert spanningen op waar we allemaal mee te maken hebben. Bijvoorbeeld bij ons eten. Als we trek hebben is een ritje naar de supermarkt voldoende. Schoongemaakt, voorverpakt, kant-en-klaar eten wordt door bedrijven aangevoerd van plekken die we niet kennen, onder omstandigheden die we niet zien. In ons land praten we over landbouw als industriële bedrijfstak waar monoculturen, gebruik van chemische middelen en veel dieren op een klein oppervlak de moderne maat zijn.

Met verstedelijking en industrialisatie van landbouw en voedselverwerking raakte onze wisselwerking met de grond en het water,

Ga je uit van wisselwerking in de realiteit, waarin we zijn geboren en ademen en samen leven?

Of ga je uit van werkelijkheden: de gedachten en constructies die voortkomen uit de wisselwerking in ons brein?

Dit verschil heeft grote gevolgen voor hoe we met onze omgeving en ons eigen leven omgaan.

met dieren en planten die ons voedsel zijn op de achtergrond. We kregen er een afstandelijke houding en onwetende blik voor in de plaats, met afname van biodiversiteit, watervervuiling, milieuproblemen, uitputting van de grond als uitkomsten. De maatschappelijke reactie in deze tijd is dat we naar de politiek en overheid kijken voor actie. En die vertrouwen erop dat meer technologie voor oplossingen kan zorgen. We negeren met elkaar dat gezond voedsel voortkomt uit wisselwerking met een gezonde, levende omgeving. Het zou onze dagelijkse zorg moeten zijn dat die wisselwerking ons voedsel kan blijven geven, in plaats van dat die afneemt en verslechtert.

Hoe wij als samenleving, gemeenschap, familie, gezin, persoon met voedsel omgaan, staat in directe relatie met hoe wij met de natuur en onze leefomgeving omgaan. Hoe gebruiken we de aarde, grondstoffen en levende wezens om zelf te kunnen bestaan? Hoewel die relatie er op talloze plekken niet florissant voorstaat, hebben we als personen nog steeds meer verbondenheid, ervaring en gehechtheid met onze omgeving dan overheden en organisaties. Maar we kunnen met de huidige toestand niet tevreden zijn omdat we zien dat kinderen steeds vaker in een kleine bubbel van denken en eigenbelang verstikken. Bij hun geboorte hebben ze echter veel meer potentie dan dat. Als we erin slagen dat ze in gevarieerde omgevingen in wisselwerking raken met het leven dat daar is, leren ze op allerlei manieren samen te werken en mee te bewegen. Die brede houding geven ze vanzelf in hun doen en laten door, waarmee die uitwaaiert in onze samenleving. Het bevordert onze omgang met elkaar en geeft ook zelfvertrouwen. We kunnen het onderwijs verbeteren, niet door kinderen nog meer modellen te laten leren die ze contextloos leren beheersen, maar door uit te gaan van hun dagelijkse leven waarin we hen leren om met allerlei mensen en gebeurtenissen om te gaan. Onderwijs wordt contextgedreven en ook op andere plekken komen dan contextgedreven vormen van werken en organiseren op.

Wanneer we vanuit wisselwerking werken nemen we altijd context serieus. Zo vormen we samen een socialer, praktischer en leefbaarder stelsel dan met AI ooit bereikbaar is.

Wat mensen allemaal bedacht en uitgevonden hebben kunnen we erbij inzetten, zolang het bijdraagt aan bescherming en herstel van samen-leven: van mensen onderling en van mensen als deel van alle leven en natuurlijke rijkdom op deze planeet.

Regeneratieve en extensieve bioboeren, mensen met gevoel voor natuurlijke processen, en mensen die begrijpen hoe kinderen (en volwassenen) in wisselwerking met hun omgeving leren, kunnen voortrekker zijn. Het is een evolutionair maatschappelijk proces: iedereen vertrekt vanuit de eigen omgeving en komt al doende anderen tegen. Het gaat net zo snel als we kunnen. *Een sneller veranderingsproces in de samenleving is niet mogelijk.* En wie contextgedreven bezig is, beschermt en herstelt wisselwerking, én gaat oogsten. We krijgen op elk terrein evoluties cadeau die nu niet kunnen opkomen. Allerlei actuele problemen vallen weg.

En ja, we hebben allemaal mitsen en maren, dingen die ons onder druk zetten, structuren en regels die verandering frustreren. De

kunst is onze aandacht te verleggen naar waar leven op deze planeet om draait, en een leefbare wereld te laten groeien waarin we adem kunnen halen. Het is het lonkend perspectief van een rustige en verbonden samenleving waar minder drukte en stress heerst, en ook met minder drukte in ons hoofd. Een samenleving waarin we ons niet meer laten verleiden tot 'behoud' of 'restauratie' van situaties waarvan we inmiddels weten dat ze ziekmakend zijn. Met leefstijlen waarin we waardigheid en overvloed herkennen en laten zien dat we weten wanneer genoeg genoeg is.

De reddingsboei is niet een nieuwe technologie of slimme handigheid, we zijn het echt zelf. En we kunnen opnieuw, nieuw, beginnen.

We zien een route voor ons waarin herstel, vernieuwing en bescherming van wisselwerking met onze omgeving tot stand komt. Dit is het langetermijnperspectief waar je morgen mee kunt beginnen. Het is een heel andere route dan nu gebruikelijk is van lijstjes met doelen, projecten en systemen inrichten, regels opstellen, en bepalen hoeveel geld daarvoor nodig is. We hoeven niet op zoek naar nieuwe technologie, want ook dat is doorgaan op de weg waarop we al zitten.

De echte verandering die we nodig hebben ontstaat als mensen hun betekenisgeving en gedrag verbreden met wat er uit wisselwerking met hun omgeving voortkomt. Mensen ontwikkelen dan vormen van leven en werken die we ons nu moeilijk kunnen voorstellen omdat ze op andere betekenisgeving zijn gebaseerd. Die vormen passen bovendien bij hun omgeving, omdat ze ontstaan zijn uit wat mensen daar in wisselwerking meemaken. Wij concentreren ons op verbreding in betekenisgeving en handelingsvormen die daarmee verbonden zijn.

Het is als een reddingsboot die midden op een woelige zee langskomt en ons oppikt, net voordat we kopje ondergaan.

Meer weten?

Meer over
Stichting Sezen

Meer over het
Sezen Netwerk

Leonie 06 108 88 281

Imelda 06 154 75 638

E-mail sezen@sezen.nl

Wim van Dinten, Imelda Schouten en Leonie van Dinten schreven dit perspectief.

Oktober 2026.

Sezen
UITGEVERIJ

Muntstraat 25
3961 AJ Wijk bij Duurstede
0343 59 58 06
uitgeverij.sezen.nl

Foto's via Envato Elements
en Sarah Wiener Stichting|photothek.

Vormgeving: Nicolien Pul.

© 2026 Stichting Sezen – Alle rechten voorbehouden.
Verspreiding van kopieën zijn toegestaan na overleg
en toestemming van de auteurs.

